

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-174>

УДК 338.43:339.923(4)

ЕКОНОМІЧНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: РОЛЬ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

ECONOMIC RESILIENCE OF THE EUROPEAN UNION: THE ROLE OF AGRICULTURAL POLICY

Цимбал Людмила Іванівна

доктор економічних наук, професор,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0873-9227>**Мельниченко Олена Валентинівна**

аспірантка,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9808-5553>**Tsymbal Liudmyla, Melnychenko Olena**

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

У статті проаналізовано аграрну політику Європейського Союзу яка виступає ключовим інструментом для забезпечення економічної резильєнтності країн в умовах глобальних викликів. Визначено сутність економічної резильєнтності, як здатність країни протистояти глобальним викликам та зовнішнім загрозам. Розглянуто дослідження науковців, які визначали, що резильєнтність має два основних компоненти, такі як зміни в інфраструктурі та впровадження нової економічної політики. Проаналізовано, наскільки країни-члени ЄС залежні від субсидій, що ефективно забезпечують стійкість агросектору. Визначено, що САП еволюціонує від протекціоністської моделі до комплексної системи, яка поєднує економічні, соціальні та екологічні цілі. Зроблено висновок, що економічна стійкість ЄС залежить від здатності поєднувати внутрішні інтереси з глобальною відповідальністю, а стабільність із гнучкістю у відповідь на нові виклики.

Ключові слова: економічна резильєнтність, Європейський Союз, стійкість економіки, геополітика, спільна аграрна політика, стратегічна автономія.

The article provides a comprehensive analysis of the Common Agricultural Policy of the European Union as a strategic instrument for strengthening economic resilience in the face of global challenges. Economic resilience is defined as the capacity of an economic system to absorb shocks, adapt to disruptions, and maintain functionality under conditions of uncertainty. Scholars emphasize that resilience involves two critical dimensions: structural transformations aimed at reducing vulnerability and the adoption of forward-looking economic policies that anticipate systemic risks. The study highlights CAP's multifaceted role in ensuring food security and agricultural sustainability through mechanisms such as direct payments, rural development programs, environmental initiatives, and technological innovation. By mitigating regional disparities and fostering competitiveness, CAP contributes to the EU's ability to withstand crises, including pandemics, climate-related disasters, and geopolitical tensions. Furthermore, the article explores the economic implications of CAP, addressing both positive and negative externalities. Issues of resource allocation efficiency and Pareto optimality are examined in the context of subsidy dependence among member states. The post-2020 CAP reform, aligned with the European Green Deal and the Farm to Fork Strategy, marks a paradigm shift from traditional protectionism toward an integrated framework that combines economic and social objectives. This evolution underscores CAP's role in advancing sustainable agriculture and promoting biodiversity. The discussion also considers future challenges, such as balancing domestic priorities with global responsibilities, enhancing policy coherence, and ensuring flexibility in response to emerging threats. The authors conclude that CAP is not merely an agricultural policy but a cornerstone of the EU's long-term economic security strategy. Its success will depend on harmonizing efficiency with sustainability and resilience with adaptability, thereby shaping a robust and inclusive European food system.

Keywords: economic resilience, European Union, economic sustainability, geopolitics, common agricultural policy, strategic autonomy.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальної нестабільності питання економічної резильєнтності набуває ключового значення для стабільного розвитку як окремих держав, так і наднаціональних об'єднань. Європейський Союз, як один із найбільших економічних та політичних гравців на міжнародній арені, стикається з численними викликами, що ставлять під загрозу його економічну безпеку та конкурентоспроможність. Серед основних загроз – геополітична напруженість, порушення ланцюгів постачання, впровадження тарифів та торговельні війни, а також наслідки кліматичних змін і цифрової трансформації. Агропродовольча політика посідає ключове місце в системі економічного управління Європейського Союзу, виступаючи стратегічним інструментом формування стійкого розвитку та забезпечення продовольчої безпеки. Сучасні виклики – від глобальної конкуренції та коливань світових ринків до кліматичних змін і геополітичної нестабільності – вимагають від ЄС гнучких і водночас інноваційних підходів до регулювання аграрного сектору. У цих умовах агропродовольча політика розглядається не лише як галузевий механізм підтримки фермерів, а як комплексна система, що сприяє економічній стійкості, зміцненню внутрішнього ринку та підвищенню конкурентоспроможності Союзу.

Спільна аграрна політика (САП), яка є ядром агропродовольчої стратегії ЄС, забезпечує багатовимірний вплив на економічну стабільність: підтримує доходи виробників, стимулює технологічні інновації, сприяє збереженню природних ресурсів та підвищує витривалість продовольчих ланцюгів. Завдяки цьому аграрний сектор стає одним із фундаментальних елементів економічної стійкості ЄС – сфери, що забезпечує мільйони робочих місць, генерує значну частку доданої вартості та формує основу добробуту європейських громадян.

Отже, дослідження агропродовольчої політики як механізму забезпечення економічної стійкості ЄС дозволяє виявити її структурні переваги, виклики та потенціал у контексті сучасних трансформацій глобальної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних аспектів економічної стійкості знаходимо в роботах Хаустова В. Є., Решетняк О. І. [1], Гвелесіані А., Черніченко В. [2], Bruneau M., Chang S.E., Eguchi R.T., Lee G.C., O'Rourke T.D., Reinhorn A.M. та ін. [3]. Дослідження еко-

номічної резильєнтності регіонів є об'єктом наукового пошуку Мельника М., Борщевського В. та ін. [4], методичні засади оцінювання резильєнтності знаходимо в роботах Hallegatte S. [5], Briguglio L., Cordina G., Bugeja S., Farrugia N. визначають концептуальні рамки дослідження резильєнтності економіки [6]. Глибокі дослідження місця агропродовольчої політики в забезпеченні економічної стійкості знаходимо в роботі Galanakis C.M., Daskalakis M.I., Galanakis I.M. et al. [7], окремі її елементи досліджуються в роботі Stone J, Rahimifard S. [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання економічної стійкості Європейського Союзу з огляду на зовнішні фактори та новітні геополітичні тренди потребують подальшого дослідження та уточнення.

Постановка завдання. Визначення основних механізмів забезпечення економічної стійкості Європейського Союзу, в тому числі через реалізацію Спільної аграрної політики, структурних елементів і впливу на стабільність внутрішнього ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна стійкість визначається як важливий елемент забезпечення конкурентоспроможності економіки в сучасному світі. Під економічною резильєнтністю зазвичай мають на увазі здатність економічної або соціо-економічної системи переносити шоки (кризи, зовнішні потрясіння), адаптуватися до змін і повернутися до стабільного стану – або ж успішно трансформуватися в нову якісну конфігурацію [2]. Окремої уваги потребує дослідження В. Гейця, де розглядається «здатність національної економіки до самовідтворення та саморозвитку, захищеність від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також забезпечення гідного рівня життя населення, економічного суверенітету та стійкого розвитку» [11].

Отже, економічна стійкість країни – це фундаментальна складова національної безпеки, яка забезпечує стійке функціонування економіки, здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, збереження та розвиток національного потенціалу. Вона охоплює низку ключових складових, кожна з яких відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності держави. Актуалізація резильєнтності може бути визначена декількома ключовими факторами, зокрема зростанням ризику виникнення надзвичайних ситуацій як природного, так і техногенного характеру,

масштабністю пандемій глобального рівня та поширенням воєнних конфліктів. Резилієнтність набуває особливого значення як характеристика спроможності систем і спільнот адаптуватися до швидко мінливих умов і долати наслідки кризових станів. Резильєнтність може розглядатися як сукупність окремих елементів, зокрема в роботах Rose A., S. Liao [9] та Folke C., Carpenter S., Elmqvist T., Gunderson L., Holling C.S., Walker B. [10], резильєнтність визначається через два ключові компоненти. Перший передбачає природну стійкість, через можливості економіки самостійно пристосуватися до змін в економічній системі, зокрема заміни інфраструктури, використання більш гнучких ресурсів, що дозволить мінімізувати економічні збитки. Вони визначають і другий компонент стійкості – адаптивний, що реалізується через швидке впровадження економічної політики нового типу, зокрема для узгодження дій акторів ринку для мінімізації ризиків та втрат. Поєднує певним чином ці підходи в своїй роботі M. Bruneau та ін. [2], які запропонували інтегрований підхід до вивчення резилієнтності соціальних систем із фокусом на створеному середовищі. Науковці зазначили, що резилієнтні системи характеризуються здатністю протистояти загрозам, швидко відновлюватися після негативних впливів і зменшувати майбутні ризики через навчання й адаптацію, які є невід’ємними складниками процесу відновлення. Однією з ключових передумов стабільності є продовольча безпека, яка полягає у спроможності країни забезпечити населення якісною, доступною та достатньою кількістю продовольства. Це включає розвиток сільського господарства, підтримку фермерства, наявність стратегічних запасів і контроль за імпортно-експортними потоками продуктів харчування. За даними Європейської Комісії у жовтні 2024 року імпорт склав 16,2 млрд євро, а експорт – 21,7 млрд євро, це означає, що торгівля сільськогосподарською продукцією досягла рекордного рівня в ЄС. Експорт збільшився на 10%, а імпорт в свою чергу на 19% у порівнянні з листопадом 2024 року [17].

Таким чином, агропродовольча політика стає не лише механізмом розвитку сільського господарства, а й важливим чинником загальної економічної стійкості національної економіки, інтегруючи аспекти продовольчої безпеки, соціальної стабільності та адаптації до зовнішніх шоків.

Економічна безпека Європейського Союзу є фундаментальним чинником стабільності,

добробуту та сталого розвитку всього регіону. В умовах глобальних криз, геополітичної нестабільності, кліматичних змін та продовольчих викликів питання забезпечення економічної безпеки набуває особливої актуальності. Одним з ключових механізмів, через які реалізується політика економічної стійкості ЄС, виступає Спільна аграрна політика (Common Agricultural Policy – САП), яка не лише визначає напрям розвитку сільського господарства, а й формує підґрунтя для продовольчої, соціальної та екологічної стабільності союзу. Її бюджет складає значну частину загального бюджету ЄС (на 2023–2027 роки – понад 387 мільярдів євро), що свідчить про її стратегічне значення. Вона виконує не лише економічну, а й соціальну функцію – підтримує сільські території, фермерів, забезпечує зайнятість і стабільний дохід мільйонам громадян [13].

У контексті економічної резильєнтності ЄС САП виконує кілька ключових функцій: гарантує продовольчу безпеку, фінансову стабільність, екологічну стійкість, інновацізацію та цифровізацію агросектору. Завдяки прямій підтримці фермерів, механізмам регулювання ринку та розвитку сільських територій, ЄС забезпечує стабільне постачання продуктів харчування високої якості для внутрішнього споживання та зменшує залежність від імпорту аграрної продукції. У періоди глобальних потрясінь, зокрема пандемії COVID-19 або наслідків війни в Україні, ця функція виявилася критично важливою для уникнення дефіцитів і стрибків цін [14].

Другою важливою складовою є фінансова стабільність аграрного сектору. Прямі виплати фермерам, кризовий резерв, а також спеціальні програми підтримки вразливих галузей сільського господарства забезпечують передбачуваність доходів для виробників. Це знижує ризики банкрутств, соціального напруження в сільських регіонах та втрати виробничого потенціалу, що напряму впливає на економічну стійкість держав-членів ЄС.

Особливої уваги заслуговує екологічний аспект САП, який інтегрується в концепцію економічної безпеки через довгострокову стійкість. Програми "еко-схем", вимоги щодо збереження ґрунтів, водних ресурсів, біорізноманіття та скорочення викидів парникових газів покликані не лише поліпшити стан довкілля, а й зменшити екологічні ризики, що у майбутньому можуть мати катастрофічні наслідки для економіки. САП сприяє трансформації агросектору в більш кліматично

стійкий та ресурсоефективний, що відповідає цілям Європейського зеленого курсу [15].

Водночас політика ЄС у сфері сільського господарства зміщується в бік інновацій та цифровізації, що також зміцнює економічну стійкість. Інвестиції в сучасні технології, точне землеробство, розвиток сільськогосподарських інновацій, підтримка молодих фермерів – усе це дозволяє посилити конкурентоспроможність європейського агросектору, адаптувати його до нових викликів і створити додану вартість на національному рівні.

Ще одним напрямом є справедливий розподіл ресурсів, що зменшує економічну нерівність між регіонами. Через механізми перерозподілу виплат на користь малих та середніх фермерських господарств, підтримку найменш розвинених регіонів і розвиток сільської інфраструктури, САП сприяє соціальній згуртованості та економічному вирівнюванню, що, в свою чергу, знижує ризики соціальних конфліктів і внутрішньої нестабільності.

Оскільки агросектор має бути захищений не тільки від загроз, які створює людина, а й від природних умов країни ЄС інколи отримують більше субсидій ніж вкрадають коштів в Спільну аграрну політику. Загальні тенденції у всіх країнах ЄС показують, що загальні субсидії вищі, ніж прямі виплати, адже це вказує

на те, що країна отримує всю необхідну підтримку для свого агросектору, щоб він був більш резильєнтним в умовах сучасної нестабільності. Для багатьох країн субсидії становлять значну частину аграрного доходу, яка часно коливається від 30 до 50%. Найбільш залежними від субсидій є Литва, Естонія, Фінляндія, Словаччина та Латвія субсидії які вони отримують коливаються в межах від 50-70% аграрного доходу. Якщо б вищезазначені країни не отримували фінансову підтримку в межах САП, то вони б мали значно менші темпи розвитку агросектору. Найменш залежними від виплат є Іспанія, Нідерланди, Кіпр та Італія для них субсидії становлять 20-30%. Це означає, що сільське господарство зоробляє більше коштів на ринку для забезпечення своїх потреб (рис. 1).

Стабільність доходів аграрного сектору зажежить від державної підтримки в межах САП. Це означає, що доходи фермерів менше залежать від цінових коливань на ринку, погодних умов та зовнішніх загроз. Агросектор ЄС більш захищений від пандемій, війни в Україні та енергетичних криз. Тож, Спільна аграрна політика ЄС – це не просто механізми підтримки фермерів, а інструмент забезпечення економічної резильєнтності. Вона є системною платформою

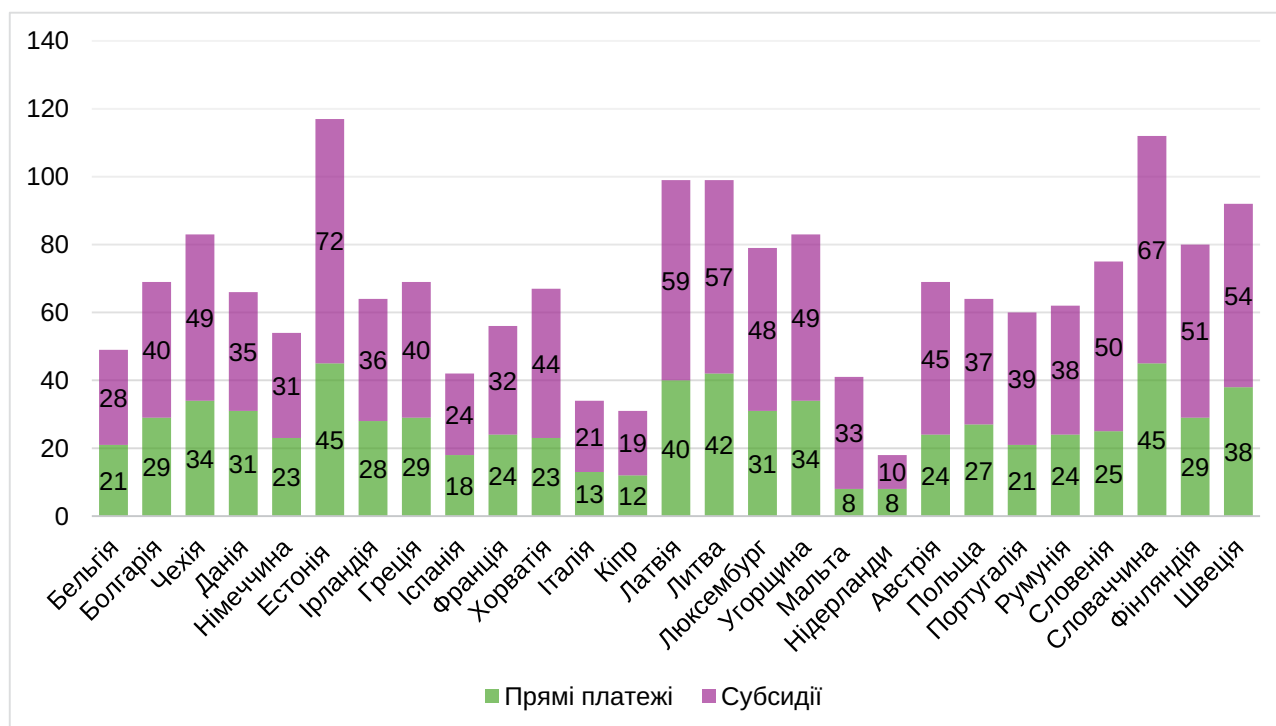

Рис. 1. Частка прямих виплат і загальних субсидій у факторному доході сільського господарства країн ЄС у середньому за 2018-2022 роки, %

Джерело: сформовано на основі [16]

для формування багатовимірної економічної стійкості, яка охоплює продовольчу, фінансову, екологічну, соціальну, інституційну та зовнішньоекономічну складові. Її подальше реформування у напрямі більшої гнучкості, орієнтації на результат, цифрових рішень і сталого розвитку дозволить ще ефективніше захищати економічні інтереси Європейського Союзу в умовах мінливої глобальної реальності. Однак механізми САП формують цілу низку зовнішніх ефектів. Позитивними є підтримка зайнятості у сільському господарстві та збереження традиційних європейських ландшафтів, тоді як негативними можна вважати надвиробництво, перевантаження екосистеми хімічними добривами, спотворення конкуренції на світових ринках і обмеження доступу для постачальників із третіх країн. Тут постає питання паретоефективності: чи сприяють заходи САП такому розподілу ресурсів, за якого покращення добробуту одних учасників не погіршує становища інших? У короткостроковій перспективі споживачі та фермери виграють від стабільності, проте суспільство загалом несе витрати через високий податковий тиск і екологічні наслідки. Саме тому стратегічним завданням ЄС є вдосконалення аграрної політики таким чином, щоб баланс між продовольчою безпекою та мінімізацією негативних зовнішніх ефектів був досягнутий максимально ефективно, а система наближалася до умов Парето-оптимальності, забезпечуючи зростання суспільного добробуту без втрат для майбутніх поколінь.

Узагальнюючи зазначене, варто підкреслити, що Спільна аграрна політика, незважаючи на притаманні їй суперечності та зовнішні ефекти, є лише однією зі складових ширшої системи економічної безпеки Європейського Союзу. Економічна безпека ЄС охоплює фінансову стабільність, енергетичну незалежність, технологічний розвиток, цифрову трансформацію та продовольчу стійкість, що разом формують основу його стратегічної автономії та глобальної конкурентоспроможності.

Важливо наголосити, що сучасна політика Європейського Союзу у сфері продовольчої безпеки поступово набуває нового змісту в рамках реформованої Спільної аграрної політики після 2020 року. Зокрема, суттєве місце посідають еко-схеми, які стимулюють фермерів до впровадження практик, орієнтованих на збереження довкілля: розвиток органічного землеробства, скорочення використання пестицидів, впровадження енергоощадних технологій. Це дозволяє не лише підвищувати

стійкість аграрного сектору, але й зменшувати негативні зовнішні ефекти, пов'язані з виснаженням природних ресурсів та забрудненням.

У межах стратегії «Від ферми до виделки», яка є складовою Європейського зеленого курсу, ЄС приділяє увагу створенню коротких ланцюгів постачання, боротьбі з харчовими втратами та гарантуванню високих стандартів якості продукції. Це сприяє формуванню системи, яка наближається до паретоефективності: споживачі отримують якісні товари за стабільними цінами, виробники – фінансову підтримку та стимули для розвитку, суспільство – покращене довкілля [12]. Крім того, реформи САП надали більше гнучкості країнам-членам у розподілі ресурсів, що дозволяє враховувати національні особливості та зменшувати внутрішні дисбаланси. У результаті аграрна політика ЄС еволюціонує від суто протекціоністської моделі до комплексної системи, яка поєднує економічні, соціальні та екологічні цілі. Це створює основу для формування більш стійкої та ефективної продовольчої безпеки, що відповідає принципам довгострокової економічної безпеки Союзу.

Економічна стійкість Європейського Союзу є комплексним явищем, що охоплює фінансову стабільність, енергетичну незалежність, технологічну конкурентоспроможність та продовольчу безпеку. У сучасних умовах глобалізації, зростання геополітичної напруги та кліматичних викликів саме аграрна складова набуває особливого значення, оскільки від стабільності продовольчих систем залежить добробут населення та стійкість економіки до криз. Спільна аграрна політика, попри критику за високу вартість та створення зовнішніх ефектів, довела свою ефективність як інструмент гарантування продовольчої безпеки. Вона забезпечує стабільність цін, підтримку фермерів, розвиток сільських територій і гарантії для споживачів. Однак стратегічним викликом залишається досягнення паретоефективності: необхідно зменшувати негативні зовнішні ефекти (екологічні, торговельні, соціальні) та створювати умови, за яких виграють усі сторони – виробники, споживачі та суспільство загалом. Поєднання економічної підтримки фермерів із «зеленими» інноваціями, розвиток коротких ланцюгів постачання та боротьба з харчовими втратами формують основу для забезпечення довгострокової продовольчої безпеки.

Таким чином, майбутня економічна безпека ЄС залежатиме від здатності поєднати внутрішні інтереси з глобальною відповідаль-

ністю, ефективність з екологічною збалансованістю, а стабільність із гнучкістю у відповідь на нові виклики. З одного боку, ЄС має забезпечити фінансову стабільність, енергетичну незалежність, технологічний суверенітет і продовольчу безпеку для власних громадян. З іншого – він змушений враховувати свою роль у глобальній економічній системі, сприяти стабільності світових ринків, підтримувати справедливі торговельні відносини та відповідати на виклики зміни клімату. Баланс між цими вимірами визначатиме успішність ЄС у майбутньому. Інновації, зелена трансформація та цифровізація стануть ключовими факторами, що дозволять поєднати внутрішню економічну стійкість з відповідальністю за глобальний добробут.

Висновки. Формування адаптивної та стійкої агропродовольчої політики дозволяє національній економіці ефективно реагувати на глобальні виклики, включаючи кризові ситуації, коливання світових ринків та наслідки кліматичних змін, що є стратегічним завданням для забезпечення довгострокової економічної стабільності та безпеки країни. Вона також сприяє соціальній стабільності та зменшенню економічних ризиків на регіональному рівні. Можливість до швидкої адаптації дає змогу аграрній політиці впроваджувати нові інструменти для управління ризиками, наприклад, диверсифікація виробництва, страхування врожаю, розвиток ланцюгів постачання та

цифровізація агросектору ЄС. Такий підхід мінімізує негативні наслідки глобальних шоків. Також, стійкість аграрної політики базується на інтеграції інноваційних технологій, впровадженні екологічних принципів та підтримці сталого землекористування, що сприяють збереженню біорізноманіття та зниженню парникових газів.

Комплексний підхід до аграрної політики ЄС у поєднанні з інноваційними рішеннями створює основу для розвитку конкурентноспроможного агросектору, який здатний забезпечити економічну стійкість країни та бути більш резильєнтним. Важливим аспектом є поєднання приватних інвестицій та державної підтримки, що в свою чергу буде стимулювати модернізацію виробництва, розвиток інфраструктури та підвищення ефективності використання ресурсів. Така модель розвитку буде сприяти не лише економічній стабільності, а й зменшенню регіональних диспропорцій та підвищувати рівень життя населення.

Також, для того, щоб сформувати стійку та адаптивну агропродовольчу політику потрібно враховувати глобальні тренди, наприклад, «зелену» трансформацію економіки, інтеграцію в міжнародні ринки та цифровізацію. Що забезпечить для ЄС довгострокову стабільність, підвищить конкурентоспроможність аграрного сектору та зміцнить позиції Союзу в глобальній системі продовольчої безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хаустова В., Решетняк О. Резильєнтність економіки: сутність і виклики для України. *Бізнес-Інформ*. 2023. № 7. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-7_0-pages-30_41.pdf (дата звернення: 12.11.2025).
2. Hvelesiani A., Chernichenko V. The Review of Approaches to Definition the Concept and Indicators of Socio-Economic Systems Resilience: International Experience. *Statistics of Ukraine*. 2023. Vol. 102, no. 3-4. P. 4–15. URL: [https://doi.org/10.31767/10.31767/su.3-4\(102-103\)2023.03-04.01](https://doi.org/10.31767/10.31767/su.3-4(102-103)2023.03-04.01) (дата звернення: 14.11.2025).
3. Bruneau M., Chang S., Eguchi R., Lee G., O'Rourke T., Reinhorn A., et al. A framework to quantitatively assess and enhance the seismic resilience of communities. *Earthquake Spectra*. 2003. Vol. 19, no. 4. P. 733–752. URL: https://www.researchgate.net/publication/241144902_A_Framework_to_Quantitatively_Assess_and_Enhance_the_Seismic_Resilience_of_Communities (дата звернення: 05.11.2025).
4. Мельник М. Резильєнтність ендогенного розвитку регіонів в умовах глобальних викликів та шоків. Львів : НАН України, 2024. 307 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20240001.pdf> (дата звернення: 02.12.2025).
5. Hallegatte S. Economic Resilience: Definition and Measurement. Policy Research Working Paper. *World Bank Climate Change Group*. 2014. Vol. 6852. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/18341> (дата звернення: 05.12.2025).
6. Briguglio L., Cordina G., Bugeja S., Farrugia N. Conceptualizing and Measuring Economic Resilience. University of Malta, 2006. URL: https://www.researchgate.net/publication/229039198_Conceptualizing_and_measuring_economic_resilience. (дата звернення: 19.11.2025).
7. Galanakis C., Daskalakis M., Galanakis, I. et al. Landscape of policies, standards, approaches, and projects for EU food security: an overview. *Discov Food*. 2025. Vol. 5, no. 117. URL: <https://doi.org/10.1007/s44187-025-00387-6>. (дата звернення: 29.11.2025).

8. Stone J., Rahimifard S. Resilience in agri-food supply chains: a critical analysis of the literature and synthesis of a novel framework. *Supply Chain Management: An International Journal*. 2018. Vol. 23, no. 3. P. 207–238. URL: <https://doi.org/10.1108/SCM-06-2017-0201> (дата звернення: 08.11.2025).
9. Rose A., Liao S. Modeling regional economic resilience to disasters: A computable general equilibrium analysis of water service disruptions. *Journal of Regional Science*, 45 (1). 2005. P. 75–112. URL: <https://doi.org/DOI:10.1111/j.0022-4146.2005.00365.x>. (дата звернення: 02.12.2025).
10. Folke C., Carpenter S., Elmqvist T., Gunderson L., Holling C., Walker B. Resilience and sustainable development: Building adaptive capacity in a world of transformations. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*. Vol. 31 (5). P. 1–74. URL: <https://doi.org/DOI:10.1579/0044-7447-31.5.437> (дата звернення: 10.12.2025).
11. Геєць В., Кизим М., Клебанова Т., Черняк О. та ін. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство. 2006. URL: https://www.researchgate.net/publication/349043177_Modeluvannya_ekonomichnoi_bezpeki_derzava_region_pidpriemstvo_monografia. (дата звернення: 03.12.2025).
12. ЄС зменшить екологічний та кліматичний слід продовольчої системи. *Зелена Трансформація України*. URL: <https://lnk.ua/geqK0Y0N5>. (дата звернення: 05.12.2025).
13. Common agricultural policy for 2023-2027. *European Commission*. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/a435881e-d02b-4b98-b718-104b5a30d1cf_en?filename=csp-at-a-glance-eu-countries_en.pdf (дата звернення: 08.12.2025).
14. Белова І., Брич В., Борисяк О., Шувар А., Ярошук О. Продовольча безпека та аграрні інновації: оцінка ефективності спільної аграрної політики ЄС. *Economic Analysis*, Volume 34. 2024. № 4. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.180>. (дата звернення: 17.11.2025).
15. Ігнатенко О. Спільна аграрна політика ЄС – поточна ситуація. *Інформаційний центр "Зелене досьє"*. URL: https://www.dossier.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/CAP_current_UA.pdf. (дата звернення: 20.11.2025).
16. CAP expenditure. Agriculture and rural development. *European Commission*. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/financing/cap-expenditure_en. (дата звернення: 28.11.2025).
17. EU agri-food exports and imports reached record levels in October 2024. *European Commission*. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/eu-agri-food-exports-and-imports-reached-record-levels-october-2024-2025-01-24_en. (дата звернення: 01.12.2025).

REFERENCES:

1. Khaustova V., Reshetnyak O. (2023). Rezylientnist ekonomiky: sutnist i vyklyky dlia Ukrainy [Economic resilience: essence and challenges for Ukraine]. *Business-inform*, (7). https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-7_0-pages-30_41.pdf (date of access: 12.11.2025)
2. Hvelesiani A., Chernichenko V. (2023). The Review of Approaches to Definition the Concept and Indicators of Socio-Economic Systems Resilience: International Experience. *Statistics of Ukraine*, (102(3-4)). [https://doi.org/10.31767/10.31767/su.3-4\(102-103\)2023.03-04.01](https://doi.org/10.31767/10.31767/su.3-4(102-103)2023.03-04.01) (date of access: 14.11.2025).
3. Bruneau M., Chang S., Eguchi R., Lee G., O'Rourke T., Reinhorn A., et al. (2003). A framework to quantitatively assess and enhance the seismic resilience of communities. *Earthquake Spectra*, 19(4), 733–752. https://www.researchgate.net/publication/241144902_A_Framework_to_Quantitatively_Assess_and_Enhance_the_Seismic_Resilience_of_Communities (date of access: 05.11.2025).
4. Melnyk M. (2024) Rezylientnist endohennoho rozvytku rehioniv v umovakh hlobalnykh vyklykiv ta shokiv [Resilience of endogenous development of regions in conditions of global challenges and shocks]. Lviv: NAS of Ukraine. 307 c. <https://ird.gov.ua/irdp/p20240001.pdf> (date of access: 02.12.2025).
5. Hallegatte S. (2014). Economic Resilience: Definition and Measurement. Policy Research Working Paper. World Bank Climate Change Group, 6852. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/18341> (date of access: 05.12.2025).
6. Briguglio L., Cordina G., Bugeja S., Farrugia N. (2006). Conceptualizing and Measuring Economic Resilience. University of Malta. https://www.researchgate.net/publication/229039198_Conceptualizing_and_measuring_economic_resilience (date of access: 19.11.2025).
7. Galanakis C., Daskalakis M., Galanakis, I. et al. (2025). Landscape of policies, standards, approaches, and projects for EU food security: an overview. *Discov Food*, 5(117). <https://doi.org/10.1007/s44187-025-00387-6>. (date of access: 08.11.2025).
8. Stone J., Rahimifard S. (2018). Resilience in agri-food supply chains: a critical analysis of the literature and synthesis of a novel framework. *Supply Chain Management: An International Journal*, 23(3), 207–238. <https://doi.org/10.1108/SCM-06-2017-0201> (date of access: 08.11.2025).

9. Rose A., Liao S. (2005). Modeling regional economic resilience to disasters: A computable general equilibrium analysis of water service disruptions. *Journal of Regional Science*, 45 (1), 75–112. <https://doi.org/DOI:10.1111/j.0022-4146.2005.00365.x>. (date of access: 02.12.2025).
10. Folke C., Carpenter S., Elmqvist T., Gunderson L., Holling C., Walker B. (б. д.). Resilience and sustainable development: Building adaptive capacity in a world of transformations. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, 31 (5), 1–74. <https://doi.org/DOI:10.1579/0044-7447-31.5.437> (date of access: 10.12.2025).
11. Geets V., Kyzym M., Klebanova T., Chernyak O. (2006). Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo [Modeling of economic security: state, region, enterprise – Green Transformation]. https://www.researchgate.net/publication/349043177_Modeluvanna_ekonomichnoi_bezpeki_derzhava_region_pidpriemstvo_monografia (date of access: 03.12.2025).
12. YeS zmenshyt ekolohichniy ta klimatychnyi slid prodovolchoi systemy – Zelena Transformatsiia Ukrainy. [The EU will reduce the environmental and climate footprint of the food system – Green Transformation of Ukraine]. *Zelena Transformatsiia Ukrainy*. <https://lnk.ua/geqK0Y0N5>. (date of access: 05.12.2025).
13. Common agricultural policy for 2023-2027. European Commission. https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/a435881e-d02b-4b98-b718-104b5a30d1cf_en?filename=csp-at-a-glance-eu-countries_en.pdf. (date of access: 08.12.2025).
14. Belova I., Brych V., Borysiak O., Shuvar A., Yaroschuk O. (2024) Prodovolcha bezpeka ta ahrarni innovatsii: otsinka efektyvnosti spilnoi ahrarnoi polityky YeS [Food security and agricultural innovations: assessing the effectiveness of the EU common agricultural policy]. *Economic Analysis*, Volume 34. № 4. <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.180>. (date of access: 17.11.2025).
15. Ignatenko O. Spilna ahrarna polityka YeS – potochna sytuatsiia. Informatsiinyi tsentr "Zelene dosie" [The EU Common Agricultural Policy – Current Situation. Information Center "Green Dossier"]. https://www.dossier.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/CAP_current_UA.pdf. (date of access: 20.11.2025).
16. CAP expenditure. Agriculture and rural development. *European Commission*. https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/financing/cap-expenditure_en. (date of access: 28.11.2025).
17. EU agri-food exports and imports reached record levels in October 2024. *European Commission*. https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/eu-agri-food-exports-and-imports-reached-record-levels-october-2024-2025-01-24_en (date of access: 01.12.2025).

Дата надходження статті: 04.11.2025

Дата прийняття статті: 15.11.2025

Дата публікації статті: 24.11.2025